

2 april 2024

Reactie van anonieme ervaringsdeskundige op internetconsultatie "Besluit anoniem melden vermoedens van misstanden"

Als ervaringsdeskundige (voormalige klokkenluider die niet-anoniem een melding deed) zie ik weinig toegevoegde waarde in dit summiere, voorgenomen besluit, zolang dit niet gepaard gaat met andere (eventueel "flankerende") maatregelen en wellicht zelfs nieuwe wetgeving.

Ontbrekende effectiviteit van het voorgenomen besluit

Zoals het concept-besluit nu voorligt, zal een anonieme melding er alleen toe leiden dat de werkgever informatie, en dus middelen in handen krijgt met behulp waarvan:

- de werkgever alsnog kan gaan uitvissen wie de melder is;
- de werkgever alsnog kan proberen de melding te neutraliseren, bijvoorbeeld door sporen te wissen, op anticiperende wijze valse sporen aan te leggen, enz. enz.

Op deze wijze biedt de mogelijkheid van anoniem melden aan de potentiële melder die een effectieve melding wil doen waarmee resultaat wordt bereikt, geen enkel voordeel ten opzichte van anoniem lekken naar een onderzoeksjournalist.

Voor een niet-serieuze melder biedt de voorgenomen mogelijkheid van anoniem melden wel enkele voordelen, namelijk:

- de melder hoeft minder moeite te doen om zichzelf toch een "melder" te kunnen noemen;
- de melder kan zo het eigen geweten sussen met het idee dat er toch in ieder geval iets gemeld is.

De minister lijkt met dit voorstel niet een mogelijkheid te willen scheppen om misstanden werkelijk boven tafel te krijgen, maar juist een mogelijkheid om meldingen van misstanden vroegtijdig en laagdrempelig "af te vangen" om ze dan in de doofpot te kunnen stoppen.

Ontbrekende overwegingen m.b.t. het in het krachtenveld te behalen resultaat

Het doen van een melding van een misstand zet (zo goed als altijd) een informatie-oorlog in gang tussen enerzijds de melder (en eventueel diens schaarse bondgenoten, als die er zijn) en anderzijds de partijen die er belang bij hebben, of menen te hebben, om de misstand in de doofpot te stoppen en de melder het zwijgen op te leggen en te bestraffen. Mede met het oog hierop, zal een melder (bijna?) nooit lichtzinnig overgaan tot het doen van een melding.

Dit krachtenveld zou bij een besluit over anoniem melden nadrukkelijk in beschouwing moeten worden genomen. Ik zie in de Nota van Toelichting bij het voorgenomen besluit echter geen enkele overweging met betrekking tot het bevorderen van de mogelijkheid om een melding op een doelmatige, resultaatgerichte, potentieel effectieve wijze te doen. Dat lijkt de minister niet te interesseren.

Het voorstel doet geen recht aan de bedoeling van het amendement

Het amendement van dhr. Omtzigt (Kamerstuk 35851, nr. 35) dat de aanleiding vormt voor dit voorgenomen besluit, was er hopelijk op gericht om (de handhaving van) de integriteit van organisaties in Nederland te bevorderen, en niet om werkgevers een makkelijk excuus te

verschaffen voor het wegwuiven van anonieme meldingen omdat die te weinig informatie zouden bevatten zolang die informatie niet voldoende is om de identiteit van de melder alsnog te achterhalen. Met het huidige voorstel wordt niet tegemoetgekomen aan de vermoedelijke bedoeling van het amendement. De minister lijkt zich niet geëngageerd te hebben met de problematiek.

Verbeterpunten

Uitgaande van de goede bedoelingen van het amendement-Omtzigt, had verwacht mogen worden dat het voorgenomen besluit expliciete wettelijke verplichtingen zou bevatten, dan wel expliciete, specifieke verwijzingen naar reeds bestaande wettelijke verplichtingen ten aanzien van:

- de **bescherming van de functionaris** of functionarissen die bij een werkgever anonieme meldingen ontvangt of ontvangen;
- **waarborgen m.b.t. het communicatiekanaal** tussen de anonieme melder en de functionaris;
- een verplichting om in ieder geval **zowel een analogo als een digitaal communicatiekanaal** ter beschikking te stellen;
- een verplichting voor de werkgever om bij het aanbieden van een anonieme melding door een vertegenwoordiger van een anonieme melder (bijvoorbeeld een advocaat), de **kosten** van die vertegenwoordiger te vergoeden, uiteraard in redelijkheid en proportionaliteit;
- een gespecificeerde verplichting voor de werkgever om de anonieme melder **op de hoogte te houden van de voortgang van de behandeling** van de melding, gezien het feit dat een anonieme melder, anders dan een melder-op-naam, uit de aard der zaak niet persoonlijk aan bepaalde bijeenkomsten deel kan nemen.

Daarnaast zou het voorgenomen besluit, om überhaupt een positief effect te kunnen hebben ten aanzien van een goed onderzoek naar en een goede afhandeling van (vermeende) misstanden, ook moeten voorzien in een mogelijkheid voor een melder om **tegelijk een anonieme melding te doen en diezelfde melding ook te delen met onderzoeksjournalisten**, zonder nadelige consequenties voor de melder. Dit zou een klein beetje meer balans brengen in het zeer ongelijke krachtenveld tussen melder en werkgever, en het daarmee voor de melder iets aantrekkelijker maken om überhaupt anoniem een melding te doen bij de werkgever, en niet meteen en uitsluitend bij een onderzoeksjournalist.

Advies

Ik zou de minister willen adviseren het voorgenomen besluit terug te nemen en alsnog huiswerk (onderzoek) te gaan doen hoe te komen tot een realistisch besluit, en niet slechts een betekenisloos besluit met als enige resultaat dat de minister een item op een takenlijst (een *moetjeslijst*) kan afvinken als zijnde "afgehandeld".

Verzoek om anonimiteit

Ik verzoek u deze reactie wel op uw website (www.internetconsultatie.nl/anoniem_melden/) bij de ingekomen reacties te publiceren, maar met volledig behoud van mijn anonimiteit. Dit gezien de aard van het onderwerp en mijn relatie als ervaringsdeskundige tot het onderwerp.

Met vriendelijke groet,

Hiëronymus Anonimus (niet mijn echte naam)